

Program integrisanog razvoja koridora

Save i Drine (SDIP)

Pod-projekat: Infrastrukturni radovi na izgradnji obaloutvrda na rijekama
Lim i Grnčar

Izvještaj o preseljenju i provjeri usaglašenosti u opštini Bijelo Polje

jun 2022. godine

Klijent: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Projekat: Program integrisanog razvoja koridora Save i Drine (SDIP)
Dokument: Izveštaj o preseljenju i provjeri usaglašenosti (RRA)
Pripremio: E3 d.o.o. Podgorica i Lejla Tabaković (Konsultant)
Datum: 30. jun 2022. godine

Sadržaj

1	PROJEKAT	5
2	O IZVJEŠTAJU O PRESELJENJU I PROVJERI USAGLAŠENOSTI	6
2.1	Svrha izvještaja	6
2.2	Aktivnosti realizovane od strane Konsultanta	6
3	PREGLED LEGISLATIVE I GEP ANALIZA	7
3.1	Relevantna legislativa	7
3.2	Gep analiza	8
4	OPIS PROCESA EKSPROPRIJACIJE	10
4.1	Odgovornost za proces eksproprijacije	10
4.2	Procedura eksproprijacije i vremenski okvir	10
5	OBIM I UTICAJI EKSPROPRIJACIJE	12
5.1	Obim uticaja	12
5.2	Rezultati realizovanog socio-ekonomskog istraživanja	13
6	ŽALBENI MEHANIZMI I SPOROVI	15
7	OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I KONSULTACIJE	16
8	KLJUČNI NALAZI, ZAKLJUČCI I PREPORUKE	17
8.1	Identifikovane razlike	17
8.2	Preporuke za prevazilaženje razlika	20
PRILOZI		22
	PRILOG 1: SUMARNI PREGLED BAZE PODATAKA POPISA KOJA NE SADRŽI POVJERLJIVE PODATKE	22
	PRILOG 2: UPITNICI KORIŠĆENI U PRIMARNOM PRIKUPLJANJU PODATAKA	24
	PRILOG 3: IZJAVA O SAGLASNOSTI	28
	PRILOG 4: OBAVJEŠTENJE O SOCIO-EKONOMSKOM ISTRAŽIVANJU	29
	PRILOG 5: FOTOGRAFIJE PROJEKTNE OBLASTI	32

Skraćenice

ESS	Standardi Svjetske Banke u oblasti životne sredine i društva
HH	Domaćinstvo
Komisija	Komisija za procjenu vrijednosti nepokretnosti (formirana od strane Uprave za katastar i državnu imovinu Crne Gore)
Ministarstvo	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Opština	Opština Bijelo Polje
PAP	Lica pogođena projektom
PIU	Jedinica za implementaciju projekta
RAP	Akcionni plan preseljenja
RPF	Okvirna politika preseljenja
RRA	Pregled preseljenja i provjera usaglašenosti
SB	Svjetska Banka
SDIP	Regionalni program integrisanog razvoja koridora Save i Drine
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
Uprava	Uprava za katastar i državnu imovinu Crne Gore

1 PROJEKAT

Svjetska banka (SB) je opredijelila sredstva za finansiranje Regionalnog programa integrisanog razvoja koridora Save i Drine (SDIP), koji je usmjeren na unaprjeđenje zaštite od poplava i omogućavanje prekogranične saradnje u upravljanju vodama u koridoru Save i Drine. SDIP će biti implementiran tokom narednih 10 godina, na teritoriji Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Srbije. Konkretno, pod-komponenta ovog programa koja će biti implementirana u Crnoj Gori je usmjerena na unaprjeđenje upravljanja slivovima rijeka Lim i Grnčar, kao i na radove koji se odnose na implementaciju mjera za zaštitu od poplava u slivu rijeke Lim, kako bi se ublažili rizici od plavljenja i promovisalo održivo korišćenje prirodnih resursa (Projekat). Pod-projekat obuhvata izvođenje radova u opštinama Berane, Bijelo Polje, Plavu i Gusinju. Projekat realizuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (Ministarstvo), u saradnji sa svojom Jedinicom za implementaciju projekta (PIU).

Okvirna politika preseljenja (RPF) je pripremljena za potrebe Projekta početkom 2020. godine kako bi se definisali principi preseljenja, načini organizacije i definisali kriterijumi koji će se primjeniti na potprojekte tokom implementacije Projekta, uzimajući u obzir sledeće:

- > Važeću legislativu Crne Gore
- > Okvirnu politiku SB u oblasti životne sredine i društva, specifično Ekološki i socijalni standard 5: „Otkup zemljišta, ograničenje upotrebe zemljišta i prinudno preseljenje“ (ESS5)¹.

RPF predviđa pripremu Akcionih planova preseljenja (RAP) sa ciljem da ispuni kriterijume ESS5 i zahtjeve definisane domaćom legislativom u oblasti eksproprijacije.

¹ Dostupno na engleskom jeziku na sledećem linku: <http://pubdocs.worldbank.org/en/837721522762050108/Environmental-and-Social-Framework.pdf>

2 O IZVJEŠTAJU O PRESELJENJU I PROVJERI USAGLAŠENOSTI

2.1 Svrha izvještaja

Kao što je ranije navedeno, za potrebe Projekta pripremljen je RPF, ali RAP u skladu sa ESS5 nije bio pripremljen prije početka procesa eksproprijacije. Razlog zašto nije izrađen RAP bio je taj što je došlo do promjene u sastavu PIU, te je izostala adekvatna komunikacija sa Opštinom Bijelo Polje (Opština), koja je u međuvremenu pokrenula proces eksproprijacije. Imajući u vidu datu situaciju, a uzimajući u obzir da su aktivnosti otkupa zemljišta već završene u cca. 99%, SB se složila sa Ministarstvom i PIU da je potrebno izraditi Izveštaj o preseljenju i provjeri usaglašenosti (RRA). RRA je izrađen u periodu mart-april 2022. godine sa ciljem dokumentovanja rezultata procesa eksproprijacije koji je realizovala Opština sa ciljem izgradnje obaloutvrda na rijeci Lim i opšteg razumijevanja do sada sprovedenog procesa.

Predmetni RRA ima za cilj da pokaže usklađenost procesa sa Okvirom zaštite životne sredine i društva SB, posebno ESS5, kao i da predstavi rezultate procesa eksproprijacije u odnosu na socio-ekonomske uticaje na lica pogođena projektom (PAP). Izveštaj takođe identifikuje nedostatke i preporučuje korektivne mere za rješavanje takvih nedostataka.

2.2 Aktivnosti realizovane od strane Konsultanta

Aktivnosti realizovane u cilju pripreme RRA su sledeće:

1. Pregled postojeće dokumentacije:

- > RPF odobren od strane SB u februaru 2020;
- > Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) odobren od strane SB u februaru 2020;
- > Dokumentacija dostavljena od strane Opštine koja se odnosi na proces eksproprijacije:
 - Odluka o usvojenim dopunama Detaljnog Urbanističkog Plana “Centralna zona” Bijelo Polje²
 - Elaborat eksproprijacije³,
 - Podaci o eksproprijaciji Bijelo Polje (Excel fajl),
 - Izveštaj o procjeni vrijednosti nepokretnosti (pripremljen od strane sudskih vještaka)⁴,
 - Predlozi za eksproprijaciju (dostavljeni Upravi za katastar i državnu imovinu – područna jedinica Bijelo Polje od strane Opštine),
 - Pojedinačni pozivi vlasnicima/korisnicima parcela i pomoćnih objekata (dostavljeno od strane Uprave za katastar i državnu imovinu – područna jedinica Bijelo Polje)
 - Zapisnici sa usmenih saopštenja na kojima su vlasnici/korisnici pojedinačno obaviješteni o procesu eksproprijacije i procijenjenoj vrednosti njihove imovine,
 - Odluke o eksproprijaciji (objavljene od strane Uprave za katastar i državnu imovinu – područna jedinica Bijelo Polje), i
 - Evidencija o isplaćenju kompenzaciji.

2. Analiza pravnog okvira koji se odnosi na proces eksproprijacije u Crnoj Gori

3. Komunikacija sa Opštinom u cilju dobijanja odgovora na pitanja o sprovedenom procesu

4. Socio-ekonomsko istraživanje koje je realizovao Konsultant sa ciljem pripreme RRA kako bi se dobili socio-ekonomski podaci i informacije vezane za rezultate sprovedenog procesa eksproprijacije, kao i ocijenio nivo zadovoljstva PAP predmetnim procesom.

² Službeni list Crne Gore – opštinske regulative, br. 11/18.

³ Pripremio “GEOMONT CONSULTING” d.o.o. Bijelo Polje, decembar 2020.

⁴ Izveštaj o procjeni vrijednosti imovine je pripremljen 18. Avgusta 2021. godine od strane petočlane Komisije.

5. **Priprema baze sa popisom** svih podataka koji se odnose na parcele koje su pod uticajem, navodeći procenat gubitka zemljišta – sumarna baza podataka isključujući povjerljive podatke data je u Prilogu 1 ovog RRA.

3 PREGLED LEGISLATIVE I GEP ANALIZA

3.1 Relevantna legislativa

Pregled ključnih zahtjeva propisanih Zakonom o eksproprijaciji⁵ dat je u nastavku koji slijedi:

- > **Vrste eksproprijacije:** Direktna kupovina nepokretnosti se definiše kao potpuna eksproprijacija. Nepotpuna eksproprijacija odnosi se na privremeno korišćenje imovine ili zakup zemljišta. Moguće je i privremeno zauzimanje zemljišta za potrebe građevinskih radova.
- > **Javni interes i predlog za eksproprijaciju:** Predlog za eksproprijaciju može se podnijeti Upravi za katastar i državnu imovinu (Upravi) tek nakon proglašenja javnog interesa (zakonom ili odlukom Vlade Crne Gore). Mora da sadrži: (i) podatke o ugroženoj imovini, (ii) dokaz da je proglašen javni interes i (iii) dokaz da je kompletan iznos naknade unaprijed uplaćen na račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja.
- > **Sporazum o naknadi:** Zakon omogućava dogovorenu nagodbu o visini i vrsti naknade sa vlasnicima nekretnina, do pravosnažnosti Odluke o eksproprijaciji. U tom slučaju postupak eksproprijacije se prekida⁶.
- > **Odluka o eksproprijaciji:** Ukoliko nije postignuto sporazumno rješenje, Uprava donosi Odluku o eksproprijaciji. Visina naknade je precizirana u Odluci. Pogođena lica imaju pravo da ulože žalbu na to Ministarstvu finansija i socijalnog staranja. Odluke Ministarstva mogu se dalje preispitivati pokretanjem upravnog postupka kod suda.
- > **Pristup imovini:** Korisnik eksproprijacije može steći u posjed predmetnu imovinu kada Odluka o eksproprijaciji postane pravosnažna, pod uslovom da je vlasniku imovine već isplaćena naknada. Izuzeci su dozvoljeni u nekim hitnim situacijama⁷.
- > **Pravo o zahtijevanju sticanja cjelokupne imovine:** Vlasnici zemljišta pogođeni djelimičnim gubitkom svoje imovine imaju pravo da zahtijevaju potpunu eksproprijaciju i odgovarajuću nadoknadu, u slučaju da bi djelimična eksproprijacija rezultirala da vlasnik nema ekonomski interes da koristi ili ne može da koristi ostatak imovine, taj preostali dio imovine će takođe biti eksproprian na njegov/njen zahtjev. O tom pravu vlasnike mora obavijestiti organ koji vodi postupak eksproprijacije.
- > **Prava:** Pravo na naknadu imaju lica koja imaju formalna zakonska prava na zemljištu i objektima, upisanim u katastar.
- > **Vrste kompenzacije:** Kompenzacija se definiše kao „pravična naknada“ u gotovini ili u naturi (zamena imovine). Kada se nadoknada daje u gotovini, ona se utvrđuje „u visini tržišne vrijednosti slične imovine na tom području, plus svi gubici prihoda tokom perioda preseljenja i troškovi preseljenja“. Kada se obeštećenje daje u naturi, vlasniku se obezbjeđuje zamjena imovine u istoj vrijednosti kao i prethodna imovina, plus svi gubici prihoda tokom perioda preseljenja i troškovi preseljenja. Zakonom su bliže uređene vrste naknade za različitu imovinu (poljoprivredno zemljište, građevinsko zemljište, stambeni objekat, poslovni prostor, šume, usjevi i dr.).

⁵ Službeni list Crne Gore, br. 55/00, 12/02, 28/06, 21/08, 30/17 i 75/18.

⁶ Prema informacijama iz Opštine Bijelo Polje, nisu preduzete aktivnosti na postizanju ovakvih dogovora sa vlasnicima/korisnicima predmetne imovine.

⁷ U slučaju hitnosti izgradnje određenog objekta ili izvođenja radova i radi izbjegavanja veće štete, Uprava donosi rješenje o davanju ovlaštenja korisniku eksproprijacije za privremeni ulazak u posjed eksproprianog zemljišta i prije pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji isplaćuje se naknada. Jedini uslov jeste da Odluka o eksproprijaciji mora biti izvršna.

- > **Uvećanje kompenzacije (za ranjive grupe):** Finansijske i druge lične/porodične prilike PAP-ova moraju se uzeti u obzir ako su takve okolnosti „od značaja za egzistenciju vlasnika“ (veliki broj članova domaćinstva, broj članova domaćinstva koji zarađuju, zdravstveno stanje članova domaćinstva, mesečni prihodi domaćinstva i sl.).
- > **Procjena vrijednosti imovine:** Visinu naknade utvrđuje komisija koju obrazuje Uprava, koju čini pet članova od kojih najmanje tri moraju biti sudski vještaci. Metodologija procjene vrednosti definisana je Pravilnikom o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine⁸.
- > **Žalbeni mehanizam:** Pogođeni vlasnici mogu da ulože administrativne i sudske žalbe na sve odluke u različitim fazama postupka eksproprijacije.
- > **Objavljivanje informacija:** Pogođeni vlasnici moraju biti informisani tokom procesa eksproprijacije (npr. Uprava mora pozvati PAP na sastanak prije donošenja Odluke o eksproprijaciji da iznese sve činjenice koje bi mogle biti relevantne za eksproprijaciju).

3.2 Gep analiza

Kratka analiza razlika između ESS5 i Zakona o eksproprijaciji predstavljena je u tabeli ispod. Problemi sa identifikovanim prazninama su označeni narandžastom bojom.

Tabela 1: Gep analiza

Problem	Komentar
Izbjegavanje nedobrovoljnog preseljenja	Zakon omogućava korisniku eksproprijacije da postigne dogovor o visini i vrsti naknade sa vlasnicima nepokretnosti, do pravosnažnosti Rješenja o eksproprijaciji. Ukoliko dođe do dogovora, postupak eksproprijacije se prekida.
Planiranje i implementacija preseljenja	Predlog eksproprijacije koji je pripremio korisnik eksproprijacije mora da sadrži informacije o pogođenim posjedima, ali u Zakonu nema preciznih uslova koji se odnose na socio-ekonomska istraživanja ili izradu planova preseljenja.
Datum presjeka	Ne postoje razlike kada je u pitanju definisanje datuma presjeka ili komunikacija sa PAP između ESS5 i nacionalne legislative.
Vrijeme za kompenzaciju	Generalno, Zakon zahtijeva da se naknada mora platiti prije nego što korisnik eksproprijacije dobije pristup predmetnoj imovini, ali dozvoljava rani pristup (prije kompenzacije) u izuzetnim slučajevima.
Troškovi zamjene	Zakon predviđa obeštećenje u novcu i u naturi. Zakon definiše „naknadu u naturi“ kao zamjensku imovinu plus plaćanje svih pratećih troškova što podrazumijeva zamjenski trošak. Međutim, „pravična naknada u gotovini“ je iznos tržišne vrijednosti iste vrste imovine u oblasti (tj. na osnovu ponude i potražnje na tržištu), uvećan za bilo kakvog gubitke prihoda tokom perioda preseljenja i troškova preseljenja. Pored toga, PAP su oslobođeni plaćanja poreza prilikom kupovine nove imovine. SB definiše transakcione troškove kao troškove koji uključuju administrativne troškove, takse za registraciju ili pravo vlasništva, razumne troškove selidbe i sve slične troškove nametnute pogođenim licima. Stoga, pošto PAP nemaju pravo na sve vrste transakcionih troškova prema nacionalnom zakonu, novčana naknada nije u potpunosti u skladu sa zahtjevom ESS5 o nadoknadi po trošku zamjene koji bi uključivao tržišnu vrijednost plus sve transakcione troškove. Napomena: Zakon ne predviđa situacije u kojima se trošak zamjene može utvrditi alternativnim sredstvima – precizira da ako na tom području ne postoje funkcionalna tržišta, kao osnova za obračun koriste se druga tržišta sa sličnim nivoom prihoda po glavi stanovnika. Dakle, amortizacija nije predviđena.
Ispunjenost uslova za nadoknadu (kategorizacija)	Veliki jaz između ESS5 i Zakona je u tome što se Zakon odnosi samo na formalne vlasnike imovine bez izuzetaka kao na kategoriju lica koja imaju pravo na naknadu.
Ekonomsko preseljenje	Zakon priznaje pravo (formalnih) vlasnika na naknadu izgubljenih prihoda tokom perioda preseljenja. Takođe propisuje da se finansijske i druge lične/porodične prilike prethodnog vlasnika moraju uzeti u obzir ako su takve okolnosti „od značaja za egzistenciju vlasnika“

⁸ Službeni list Crne Gore, br. 64/18

Problem	Komentar
	(veliki broj članova domaćinstva, broj članova domaćinstva koji ostvaruju prihode, zdravstveno stanje status članova domaćinstva, mjesečna primanja domaćinstva i dr..
Ugrožene grupe	U Zakonu ne postoje posebne odredbe koje zahtijevaju konsultacije i pružanje pomoći ugroženim grupama u procesu eksproprijacije.
Žalbeni mehanizam	Iako Zakon predviđa prava pogođenih vlasnika da se žale u mnogim fazama postupka eksproprijacije, ne postoji uslov za uspostavljanje nezavisnog mehanizma za žalbe za obradu pritužbi u vezi sa konkretnim projektima.
Objavljivanje informacija i konsultacije	Nekoliko članova Zakona predviđa obavještanje/konsultacije sa vlasnicima imovine.
Monitoring, evaluacija i izvještavanje	U crnogorskom zakonodavstvu ne postoje zakonski uslovi za praćenje, procjenu ili izvještavanje o otkupu zemljišta.

4 OPIS PROCESA EKSPROPRIJACIJE

4.1 Odgovornost za proces eksproprijacije

Aktivnosti u oblasti eksproprijacije vršila je Opština kao korisnik eksproprijacije, dok je organ za eksproprijaciju bila Uprava – Područna jedinica Bijelo Polje⁹.

4.2 Procedura eksproprijacije i vremenski okvir

Proces eksproprijacije je sproveden u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i Pravilnikom o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine.

Ključni koraci preduzeti tokom procesa su opisani u nastavku.

Izjava o javnom interesu: Imovina se može ekspropisati samo po utvrđivanju javnog interesa zakonom ili odlukom Vlade Crne Gore. U konkretnom slučaju javni interes je utvrđen usvajanjem izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana „Centralna zona“ Bijelo Polje od strane opštinskog Parlamenta (Zakon o prostornom planiranju i izgradnji objekata¹⁰ propisuje da je donošenje planskog dokumenta ekvivalentno izjavi o javnom interesu za potrebe projekta.

Priprema Elaborata o eksproprijaciji: Opština je angažovala kompaniju “Geomont Consulting” Ltd. Bijelo Polje, koja je pripremila Elaborat o eksproprijaciji u Decembru 2020. godine za potrebe izgradnje obaloutvrda na lijevoj obali rijeke Lim.

Predlozi za eksproprijaciju: Predloge za eksproprijaciju je Opštinska direkcija za imovinu i zaštitu prava opština u avgustu 2021. godine dostavila pojedinačno svim PAP i Upravi kao organu za eksproprijaciju. Predlozi su sadržali podatke o zahvaćenoj imovini, vlasnicima imovine i svrsi za koju je predložena eksproprijacija. Sadržali su i imovinsko-imovinske podatke, dokaz o proglašenju javnog interesa i dokaze da su potrebna sredstva obezbijeđena i deponovana kod Ministarstva finansija i socijalnog staranja. Svi PAP su obaviješteni o datumu presjeka kada su dobili predloge za eksproprijaciju. Nakon podnošenja predloga, svi PAP su pozvani od strane Uprave na individualne sastanke (15 dana nakon dostavljanja predloga) radi utvrđivanja statusa vlasništva i konsultacija sa PAP u vezi sa započetim postupkom eksproprijacije. Saslušanja su održana u prostorijama Uprave, uz prisustvo predstavnika Opštine.

Sporazum o naknadi: Zakon o eksproprijaciji dozvoljava potpisivanje pregovaračkih sporazuma nakon podnošenja predloga za eksproprijaciju – korisnik eksproprijacije i vlasnik nekretnine mogu da se dogovore o obliku i visini naknade, kao i o prenosu svojine na nepokretnosti. Takav ugovor se može potpisati do pravosnažnosti Odluke o eksproprijaciji, u kom slučaju se postupak eksproprijacije obustavlja.

Međutim, prema informacijama koje je dostavila Opština, nije preduzeta nikakva radnja na zaključivanju pregovaračkih sporazuma (ugovora) o naknadi, a samim tim ni takvi ugovori nisu zaključeni tokom procesa.

Odluke o eksproprijaciji: Uprava je donijela Rješenja o eksproprijaciji u oktobru 2021. godine za sve zemljišne parcele (sa izuzetkom u jednom slučaju kada je rješenje donešeno u novembru 2021. godine). Svaka Odluka je sadržala uputstva o raspoloživom pravnom lijeku i vlasnicima daje mogućnost žalbe na rješenje Ministarstva finansija.

Procjena vrijednosti imovine: Prema odredbama Zakona o eksproprijaciji, procjenu vrijednosti imovine vrši posebna Komisija. Komisiju imenuje Uprava po službenoj dužnosti i broji pet članova, od kojih najmanje tri člana moraju biti vještaci odgovarajućih struka. Procjena vrijednosti imovine utvrđuje se u skladu sa odredbama Pravilnika o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine.

⁹ Uprava za katastar i državnu imovinu je organ uprave nadležan za vođenje postupka eksproprijacije, procjenu nepokretnosti i upis prava u zemljišne knjige.

¹⁰ Službeni List Crne Gore, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 i 82/20.

Zakon precizira da naknada mora biti zasnovana na pravičnoj vrijednosti imovine, izračunate na osnovu tržišne cijene uvećane usljed izgubljenog prihoda i troškova preseljenja. Tržišna vrijednost imovine se definiše na osnovu nedavnih tržišnih transakcija u pogođenom području (ili u relevantnom obližnjem području). Troškovi zamjene zemljišta moraju odgovarati tržišnoj vrijednosti zemljišta sa sličnim karakteristikama u blizini pogođenog zemljišta uključujući transakcione troškove. Procjena vrijednosti biljaka i drveća uzima u obzir njihove karakteristike kao što su starost ili resursi i količina vremena koja bi bila potrebna za uzgoj novog drveta/biljke. Na primjer, naknada za vinograde ili voćnjake uvećava se za „vrijednost neamortizovanih ulaganja u takve vinograde i voćnjake i iznos izgubljenog neto prinosa“.

Procjenu imovine izvršila je Komisija i uključivala je (i) naknadu za zemljište uključujući sve usjeve i drveće i (iii) naknadu za pomoćne objekte.

Isplata naknada: Troškove naknade u cijelosti je snosila Opština Bijelo Polje i zasnovani su na procjenama gore navedenih sudskih vještaka. Troškovi otkupa zemljišta plaćeni su u ukupnom iznosu od 46.425,55 eura.

Prijevremeni ulazak u posjed: Opština nije iskoristila mogućnost prijevremenog stupanja u posjed ekspropisanog zemljišta prije isplate naknade, s obzirom na to da građevinski radovi još nisu započeti. Međutim, u 99 odsto slučajeva postupak eksproprijacije je završen i obeštećenje je isplaćeno. Može se osnovano zaključiti da će do početka građevinskih radova proces eksproprijacije biti uspješno okončan i da će sve nadoknade biti isplaćene.

Pomoć osjetljivim licima: Prema informacijama koje je dala Opština, iako Zakon o eksproprijaciji ne predviđa posebne mjere za ugrožene grupe, i Opština i predstavnici Uprave su uložili dodatne napore da pruže pomoć ugroženim PAP, na primjer, davanjem pravnih saveta, organizovanjem kućnih posjeta, itd.

5 OBIM I UTICAJI EKSPROPRIJACIJE

5.1 Obim uticaja

Ukupan broj pogođenih zemljišnih parcela je 13 od kojih:

- 7 zemljišnih parcela u privatnom vlasništvu (u vlasništvu ukupno 20 PAP – vlasnika i suvlasnika);
- 6 zemljišnih parcela u državnoj svojini.

Kako je ranije navedeno, aktivnosti otkupa zemljišta za pogođene zemljišne parcele traju od avgusta 2021. godine i već su završene u 99 odsto slučajeva.

Sve zemljišne parcele (privatne i državne) bile su zahvaćene potpunom eksproprijacijom. Nepotpuna eksproprijacija (podsticanje prava služnosti) nije bila potrebna.

Fizičko preseljenje: Projekat ne zahtijeva nabavku bilo kakvih stambenih objekata i stoga fizičko preseljenje bilo kog domaćinstva.

Pribavljanje pomoćnih objekata: Otkupom zemljišta pogođeno je ukupno 17 pomoćnih objekata i to:

- 16 garaža, od kojih je 15 izgrađeno na zemljišnim parcelama u državnom vlasništvu i smatraju se neformalno izgrađenim objektima. Jedna garaža je izgrađena na zemljištu u privatnom vlasništvu kao formalni objekat (tj. izgrađena sa dozvolama).
- 1 temelj garaže na zemljištu u državnom vlasništvu koji se smatra neformalno izgrađenim objektom.

Opština je potvrdila da su svi ovi objekti obeštećeni na osnovu Izveštaja Komisije o procjeni vrijednosti imovine. Samo jedan vlasnik neformalno izgrađene garaže se nije složio sa procijenjenom vrijednošću i u ovom konkretnom slučaju je u toku sudski postupak (više informacija u sledećem poglavlju).

Konsultant je na osnovu Izveštaja Komisije utvrdio da je troškovni metod korišćen za procjenu vrijednosti i ponudu kompenzacije za ove pomoćne objekte. Troškovna metoda vrjednovanja imovine koju je koristila Komisija podrazumijevala je procjenu zasnovanu na principu da kupac neće platiti za imovinu više nego što bi ga koštalo da stekne ili izgradi isto sredstvo jednake vrednosti. Ovim metodom utvrđeni su troškovi izgradnje objekta, pribavljanja potrebne dokumentacije, kao i korekcije u zavisnosti od starosti objekta (amortizacija). Procjena vrijednosti na ovaj način nije bila u skladu sa poglavljem 7 OPP gde je navedeno da se amortizacija neće uzimati u obzir, a da će se procjena vršiti u trenutku uklanjanja objekata, gdje se u suprotnom inflacija mora uzeti u obzir. Međutim, u procjeni Komisije je uzeta u obzir amortizacija, a pri određivanju naknade inflacija nije uzeta u obzir. Zbog toga će biti potrebno razmotriti izvještaj Komisije, te razmotriti isplatu vlasnicima razlike u cijeni u odnosu na gorenavedeno.

Uticaji na parcele u privatnom vlasništvu: Približno 99% PAP je izgubilo samo dio svog zemljišta (procenat djelimično zahvaćenih parcela se kreće od 0,23% do 27,94%), a samo jedna parcela u privatnom vlasništvu je u potpunosti zahvaćena na kojoj se nalazila pomoćni objekat u privatnom vlasništvu (garaža). Zahvaćene parcele u privatnom vlasništvu su uglavnom dvorišta stambenih zgrada koje se nalaze u neposrednoj blizini projektnog područja, kao i neobrađeno zemljište u blizini rijeke. Samo na dvije pogođene parcele bilo je nekoliko voćaka i ukrasnog bilja. Konsultant je na osnovu Izveštaja Komisije utvrdio da za ovo zemljište nije plaćena zamjenska vrijednost, već da je korišćen uporedni metod (za poređenje sličnih nekretnina na tržištu) za procjenu vrijednosti i ponudu kompenzacije. Međutim, **s obzirom na činjenicu da su (i) svi gubici nadoknađeni za zemljišne parcele i drugu imovinu, (ii) vlasnici zemljišta su mogli da nastave sa aktivnostima na preostalom zemljištu i (iii) niko od vlasnika zemljišta nije tražio povećanje naknade, Konsultant smatra da dalje mjere nisu potrebne.**

Uticaji na privredu: Eksproprijacija zemljišta nije uticala na preduzeća. Međutim, na udaljenosti od 50-80 metara nalazi se nekoliko lokalnih preduzeća (kafe, marketi, hotel itd). **Ukoliko tokom faze izgradnje dođe do određenih privremenih negativnih uticaja na obližnja preduzeća, opština će morati da obezbijedi nadoknadu kako je definisano u RPF (tj. „novčana naknada za gubitak prihoda do završetka građevinskih radova koji direktno utiču na poslovanje preduzeća, u skladu sa ocjenom sudskih vještaka“).**

Utjecaji na neformalne korisnike zemljišta u državnom vlasništvu: Vlasništvo nad svim parcelama u državnom vlasništvu (ukupno 6) dodijeljeno je opštini kao korisniku eksproprijacije. Do sada je samo jednu parcelu u državnom vlasništvu neformalno koristilo fizičko lice. Zemljište je koristilo fizičko lice koje je sadilo voćke, četinare i drugo ukrasno bilje. Svi zasadi su procijenjeni od strane Komisije i isplaćena je naknada za sve zasade (pretpostavlja se po tržišnoj vrijednosti). U izvještaju Komisije nema opisa načina vrjednovanja zasada, a Uprava (koja je imenovala Komisiju) nije bila u mogućnosti da pruži dodatne informacije na zahtjev Konsultanta. **Zbog toga će biti potrebno preispitati način vrjednovanja zasada od strane Komisije, a u slučaju neusaglašenosti sa RPF (koji zahtijeva plaćanje punog troška zamjene, odnosno troškova ponovnog uspostavljanja zasada i izgubljenog prihoda tokom prelaznog roka), biće potrebno platiti razliku obeštećenja.**¹¹

5.2 Rezultati realizovanog socio-ekonomskog istraživanja

Socio-ekonomsko istraživanje realizovano je u periodu od 3. do 13. marta 2022. godine u cilju izrade ovog RRA da bi se prikupila mišljenja PAP o uticajima projekta i isplatama kompenzacija, kao i da bi se dobili konkretni podaci o trenutnim sredstvima za život i uslovima života PAP. Štaviše, cilj socio-ekonomskog istraživanja je bio da se stekne dobro razumijevanje nivoa zadovoljstva PAP procesom eksproprijacije.

Anketu i terenska posmatranja sproveo je tim obučениh anketara pod nadzorom koordinatora na terenu. Tokom terenskih poseta, anketari su dobili:

- katastarske mape
- popisnu tabelu za prikupljanje/verifikaciju podataka
- upitnike koje su pripremili eksperti u oblasti eksproprijacije
- štampana uputstva o načinu anketiranja

Stanovnici Projektnog područja su obaviješteni o istraživanju 7 dana unaprijed – pisana obavještenja sa informacijama o planiranom anketiranju i Projektu postavljena su na vidljivim lokacijama u okviru Projektnog područja. Obavještenje je sadržalo informacije o anketi i Projektu, kao i potvrdu da prikupljeni podaci neće biti javno objavljeni. Obavještenja i fotografije postavljenih obavještenja date su u Prilogu 4.

S obzirom na stanje izazvano pandemijom COVID-19 i propisanih mjera nadležnih institucija za sprječavanje širenja virusa, anketari su bili dužni da se pridržavaju mjera tokom istraživanja.

Anketari su lično posjetili pogođene zemljišne parcele i obavili direktne intervju sa pogođenim vlasnicima/korisnicima.

Prije početka ankete, **svaki ispitanik je obaviješten da je uslov za učešće u anketi da potpiše Izjavu o saglasnosti za obradu i korišćenje ličnih podataka, koji su bili predviđeni da se prikupljaju putem upitnika.** Takođe, svaki ispitanik je upoznat sa svojim pravima u vezi sa navedenim, kao i sa činjenicom da je izjava potpisana na dobrovoljnoj osnovi i da se može povući u bilo kom trenutku.

Upitnik i Izjava o saglasnosti za obradu i korišćenje ličnih podataka koji su se koristili prilikom anketiranja nalaze se u Prilogu 2 i Prilogu 3.

Ukupno je kontaktirano 8 osoba sa invaliditetom u svrhu sprovođenja ankete, te su iste uspješno anketirane.

Ključni rezultati su sažeti u nastavku, dok su potpuni rezultati dostupni u zasebnim Excel fajlovima koji sadrže povjerljive podatke i informacije.

¹¹ Na žalost, u toku realizacije socio-ekonomskog istraživanja ovo lice nije bilo dostupno te Konsultant nije bio u mogućnosti da dobije informaciju o nivou zadovoljstva isplaćenom naknadom.

Ključni rezultati istraživanja među 8 vlasnika zemljišta:

- Kada je u pitanju **nivo objavljivanja informacija**, 75% ispitanika je bilo potpuno zadovoljno, dok je 25% djelimično zadovoljno nivoom podijeljenih informacija tokom procesa eksproprijacije.
- Svi ispitanici su **primili novčanu nadoknadu**.
- 25% ispitanika je izjavilo da je **u potpunosti zadovoljno dobijenom nadoknadom**, dok su ostali izrazili izvjesno nezadovoljstvo (razlog nezadovoljstva je visina plaćene cijene).
- 37,5% ispitanika je izjavilo da koristi pogođeno zemljište u **poljoprivredne svrhe**. Svi su izjavili da su poljoprivredne djelatnosti obavljali za sopstvene potrebe.
- Plate i penzije su glavni **izvor prihoda domaćinstva** za većinu ispitanika (87,5%).
- Svi ispitanici su izjavili da eksproprijacija nije uticala na izvor prihoda njihovih domaćinstava, dok je jedan ispitanik naglasio da je eksproprijacija imala pozitivan efekat u pogledu izvora prihoda.

6 ŽALBENI MEHANIZMI I SPOROVI

Sporovi u skladu sa lokalnom legislativom

PAP su obaviješteni o svom pravu na žalbu tokom procesa eksproprijacije, kako je definisano *Zakonom o eksproprijaciji*, uključujući upravne i sudske žalbe na odluke o eksproprijaciji i u vezi sa obeštećenjem.

Postoji samo jedan spor koji se odnosio na procijenjenu vrijednost neformalno izgrađenog pomoćnog objekta (garaže). Predmet je trenutno u procesu pred Ustavnim sudom Crne Gore, a Opština nema informaciju kada se može očekivati završetak predmeta i isplata odštete u ovom konkretnom slučaju. Sredstva za obeštećenje za ovaj slučaj obezbijedena su na escrow računu. Nacionalni zakon predviđa da korisnik eksproprijacije može steći pravo na posjed ekspropisane imovine danom pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji ako dokaže da je PAP uredno pozvan da prihvati procijenjenu naknadu, ali je odbio ponuđenu naknadu. ESS5 dozvoljava preuzimanje imovine u takvim izuzetnim slučajevima koji uključuju značajne poteškoće u vezi sa plaćanjem naknade (uključujući duge sudske postupke) pod uslovom da se može dokazati da su preduzeti svi razumni naponi da se slučaj riješi i sredstva deponovana na depozitni račun da se blagovremeno stave na raspolaganje kada se slučaj riješi. Zbog toga će se morati tražiti prethodna saglasnost Banke prije nego što se nastavi sa projektnim aktivnostima u ovom slučaju.

Žalbe u okviru žalbenog mehanizma projekta

Žalbeni mehanizam Projekta za prijem i razmatranje žalbi vezanih za Projekat nije uspostavljen prije niti tokom postupka eksproprijacije.

Ovo predstavlja značajan jaz s obzirom na to da je to bilo predviđeno u RPF-u i SEP-u (oba dokumenta izrađena u februaru 2020. i odobrena od strane Ministarstva i SB). Neophodno je uspostaviti Žalbeni mehanizam prije početka građevinskih radova na način naveden u RPF i SEP.

7 OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I KONSULTACIJE

Različite vrste obavještenja i konsultacija su objavljene/organizovane prije i tokom procesa otkupa zemljišta:

- Prva javna rasprava održana je u januaru 2020. godine, tokom koje su lokalnoj zajednici predstavljeni projektni dokumenti (Okvir upravljanja životnom i društvenom životnom sredinom, Plan ekoloških i društvenih obaveza, Plan angažovanja zainteresovanih strana, RPF i Plan upravljanja radom). Javnoj raspravi prisustvovali su predstavnici SB, Opštine Bijelo Polje, lokalnog stanovništva i nevladinog sektora. Tokom ove javne rasprave nije bilo primjedbi na Projekat.
- Obavještenja relevantna za realizaciju Projekta se kontinuirano objavljuju na web-sajtu Opštine;
- PAP koji stanuju u okviru Projektnog područja pojedinačno su posjetili predstavnici Opštine, Uprave i vještaci za procjenu vrijednosti imovine;
- Svi PAP su pozvani od strane Uprave i obaviješteni o procesu eksproprijacije na pojedinačnim sastancima u prostorijama Uprave. Takođe su obaviješteni o procijenjenim iznosima obeštećenja;
- Sastavni dio svih rješenja o eksproprijaciji, koja su dostavljena PAP, bilo je obavještenje o pravnom lijeku koji im je na raspolaganju (kontakt lica za prijem žalbi, rok za podnošenje žalbe i obavještenje da se žalbe mogu uložiti besplatno od strane podnosioca žalbe);
- PAP su obaviješteni o svom pravu da zahtevaju eksproprijaciju cijele parcele u slučajevima kada je samo dio parcele prvobitno planiran za eksproprijaciju.

8 KLJUČNI NALAZI, ZAKLJUČCI I PREPORUKE

8.1 Identifikovane razlike

Glavni elementi procesa eksproprijacije koji realizuje Opština u poređenju sa SB ESS5 su predstavljeni u tabeli ispod. Identifikovane razlike (sa mjerama preporučenim u sledećim odjeljcima) su označene narandžastom bojom.

Tabela 2: Ključni nalazi koji se odnose na proces eksproprijacije

Predmet	Preduzete aktivnosti	Zahtjevi SB ESS 5	Razlike/komentari
Popis/Socio-ekonomsko istraživanje i RAP	Elaborat eksproprijacije je pripremljen kao osnovni popis (sa podacima o pogođenim vlasnicima ili korisnicima i podacima o ugroženoj imovini). Ne postoji zakonska obaveza u vezi sa anketama ili planovima preseljenja.	Socio-ekonomsko istraživanje i detaljan popis moraju se izraditi u ranim fazama pripreme projekta. RAP se mora izraditi kako bi se riješio fizičko i/ili ekonomsko raseljavanje, u zavisnosti od prirode uticaja koji se očekuju od projekta.	Elaborat eksproprijacije (koji sadrži popisne podatke) koju je pripremila Opština je uglavnom usklađena sa zahtjevima ESS5 popisa. Međutim, RAP nije izrađen, a socio-ekonomsko istraživanje nije sprovedeno prije procesa eksproprijacije. Pošto je eksproprijacija zemljišta završena 99%, ovaj RRA je pripremljen u svrhu da usaglasi proces u skladu sa zahtjevima SB.
Datum presjeka za ispunjavanje uslova	Datum presjeka je bio datum kada je Uprava uputila pojedinačne pozive vlasnicima/korisnicima pogođenih zemljišnih parcela i pomoćnih objekata.	Datum presjeka za podobnost mora biti određen i saopšten u celoj projektnoj oblasti.	Razlike nisu identifikovane u ovom procesu.
Pravo na komenzaciju (kategorizacija)	<p>Projektom je pogođeno ukupno 7 PAP (koji pripadaju kategoriji i po ESS5 – oni koji imaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu) koji su formalni vlasnici zemljišnih parcela. Na jednoj od ovih parcela nalazila se i formalni pomoćni objekat – garaža.</p> <p>Ukupno 16 PAP (koji pripadaju kategoriji ii po ESS5 – oni koji nemaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu u vrijeme popisa, ali koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo prema nacionalnim zakonima) je pogođeno od strane Projekta. Svi su bili vlasnici bespravno izgrađenih pomoćnih objekata (garaže i jedan temelj za garažu koja nikada nije završena) na zemljištu u državnom vlasništvu.</p> <p>Projekt je uticao na jednog PAP bez bilo kakvog prepoznatljivog zakonskog prava ili potraživanja na zemljištu koje je koristio (kategorija iii po ESS5 – oni koji nemaju prepoznatljivo zakonsko pravo ili pravo na zemljište ili imovinu koju zauzimaju ili koriste).</p>	<p>Postoje 3 kategorije lica u smislu kvalifikovanosti za naknadu:</p> <p>i) oni koji imaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu,</p> <p>ii) oni koji nemaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu u vrijeme popisa, ali koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo prema nacionalnim zakonima,</p> <p>iii) oni koji nemaju prepoznatljivo zakonsko pravo ili pravo na zemljište ili imovinu koju zauzimaju ili koriste.</p>	<p>Razlike nisu identifikovane u ovom procesu.</p> <p>Svih 7 PAP-a (koji pripadaju kategoriji i po ESS5) koji su bili formalni vlasnici pogođenih zemljišnih parcela dobili su nadoknadu za zemljište i drugu imovinu.</p> <p>Ukupno 15 PAP (koji pripadaju kategoriji ii po ESS5) na čije je pomoćne objekte uticao Projekat dobilo je kompenzaciju. Samo jedno lice (koji pripada kategoriji ii po ESS5) je odbilo da dobije naknadu i uložilo je žalbu na procijenjenu vrijednost pomoćnog objekta, u kom slučaju je postupak u toku pred Ustavnim sudom Crne Gore. Sredstva za kompenzaciju za ovaj slučaj su obezbijeđena na escrow račun, ali će se morati tražiti prethodna saglasnost SB prije nego što se nastavi sa projektnim aktivnostima u ovom slučaju.</p> <p>Projekat je zahvatio jednog neformalnog korisnika zemljišne parcele u državnom vlasništvu kako je definisano kategorijom iii po ESS5, koji je dio državne parcele koristio za sadnju raznih voćaka i ukrasnog bilja. Komisija je izvršila adekvatnu procjenu voćaka i ukrasnog bilja koje je ovo lice zasadilo na zemljištu u državnoj svojini i isplaćena je naknada. Međutim, biće potrebno</p>

Predmet	Preduzete aktivnosti	Zahtjevi SB ESS 5	Razlike/komentari
			preispitati način vrjednovanja zasada od strane Komisije, a u slučaju nepoštovanja RPF biće potrebno isplatiti razliku naknade.
Vrijeme za isplatu nadoknade	<p>Nadoknada je u svim završenim slučajevima isplaćena prije formalnog prenosa vlasništva nad eksproprianom imovinom. Svi PAP su obaviješteni o datumu presjeka kada su dobili predloge za eksproprijaciju (Avgust 2021. godine) u skladu sa odredbama Zakona. Nije bilo identifikovanih slučajeva novih investicija ili zadiranja nakon graničnog datuma.</p> <p>Opština nije primijenila odredbe Zakona o eksproprijaciji koje dozvoljavaju rani pristup imovini pre isplate naknade.</p>	Kompenzacija se mora obezbijediti prije raseljavanja ili nametanja ograničenja pristupa.	Nisu identifikovane razlike.
Vrste i iznos nadoknada	<p>Aranžmani nadoknada su zasnovani na procjenama Komisije koju je imenovala Uprava. Komisija je pripremila Izveštaj o proceni vrednosti imovine i uključila sve zemljište, objekte i sve usjeve/drveće/poboljšanja na zemljištu.</p> <p>Naknada je obračunata i isplaćena u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i Pravilnikom o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine, što nije u potpunosti u skladu sa odredbama RPF.</p> <p>Naime, procjena zahvaćenih zemljišnih parcela je zasnovana na tržišnoj vrijednosti, dok je za procjenu pomoćnih objekata korišćen troškovni metod.</p>	Sva raseljena lica moraju dobiti nadoknadu za gubitak imovine po punoj cijeni zamjene i drugu pomoć kako bi povratili i potencijalno poboljšali svoj životni standard i/ili sredstva za život na nivoe prije raseljavanja.	<p>Konsultant je analizirao dostavljenu dokumentaciju u vezi sa procjenom vrijednosti i na osnovu Izveštaja Komisije konstatovao da je korišćen troškovni metod za procjenu vrednosti i ponudu naknade za 16 neformalnih pomoćnih objekata. Troškovni metod vrjednovanja pomoćnih objekata koji je koristila Komisija podrazumijevao je procjene zasnovane na principu da kupac neće platiti za imovinu više nego što bi ga koštalo da nabavi ili izgradi isti objekat jednake vrijednosti. Ovim metodom utvrđeni su troškovi izgradnje objekta, pribavljanja potrebne dokumentacije kao i korekcije u zavisnosti od starosti objekta (amortizacija). Procjena vrednosti tako nije bila u skladu sa poglavljem 7 RPF, gdje se navodi da se ne uzima u obzir amortizacija, a da se procjena vrši u suprotnom inflacija mora uzeti u obzir. Međutim, u procjeni Komisije je uzeta u obzir depresijacija, a pri određivanju naknade inflacija nije uzeta u obzir.</p> <p><u>Pogledati poglavlje 8.2 za preporuke.</u></p>
Obnavljanje sredstava za život	PAP su obezbijeđene naknade za zemljišne parcele i pomoćne objekte, kao i za voćke i ukrasno bilje na pogodnim parcelama.	ESS5 zahtijeva obnovu ili, gdje je moguće, poboljšanje sredstava za život i životnog standarda raseljenih lica na nivoe prije raseljavanja.	Nisu identifikovane razlike
Pomoć ugroženim licima/domaćinstvima	Opština kao korisnik eksproprijacije i Uprava su preduzele aktivnosti na identifikaciji ugroženih lica i da im po potrebi pruže pomoć.	Posebna pažnja se mora posvetiti ranjivim grupama i pojedincima.	Nisu identifikovane razlike u procesu. Iako nije postojao formalni proces identifikacije i pružanja pomoći ugroženim grupama (pošto Zakon o eksproprijaciji ne predviđa takve mjere), ugrožene grupe su de facto identifikovane i pružena im je pomoć

Predmet	Preduzete aktivnosti	Zahtjevi SB ESS 5	Razlike/komentari
			tokom procesa eksproprijacije, na primjer, davanjem pravnih savjeta, organizovanjem kućnih poseta.
Objava informacija i konsultacije	<p>Različite vrste obavještenja i konsultacija su objavljene/organizovane prije i tokom procesa otkupa zemljišta kao što je opisano u poglavlju 7.</p> <p>Lica koja žive u projektnom području su pojedinačno informisana o aktivnostima otkupa zemljišta i sa svakim od njih su održani individualni sastanci.</p>	Odgovarajuća objava informacija i uključivanje pogođene populacije moraju biti obezbijeđeni od najranije faze.	<p>Iako su Opština kao korisnik eksproprijacije i Uprava kao nosilac procesa eksproprijacije preduzele brojne radnje da informišu javnost o Projektu i postupku eksproprijacije, Konsultant je utvrdio da objava nije u skladu sa odredbama RPF i SEP. Naime, PIU nije bila uključena u proces informisanja javnosti, te nije uspostavila posebnu web stranicu posvećenu Projektu na postojećoj Internet stranici Ministarstva, na kojoj bi se objavljivale sve informacije u vezi sa Projektom. Takođe je utvrđeno da PIU nije uspostavio i objavio Dnevnik angažovanja zainteresovanih strana (SEL) kao dokumentovanu evidenciju svih aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana, uključujući grupne i pojedinačne sastanke, planirane ili spontane sastanke, formalne ili neformalne, telefonske razgovore, pismene razmjene itd. .</p> <p><u>Pogledati poglavlje 8.2 za preporuke.</u></p>
Obeštećenje po osnovu pritužbi	Pogođeni vlasnici su obaviješteni o svom pravu na žalbu u mnogim fazama procesa, kako je to definisano Zakonom. Pored toga, RPF (odeljak 9) predviđa uspostavljanje žalbenog mehanizma pomoću kojeg svi PAP mogu da ulože pritužbe PIU. Međutim, još uvijek nije uspostavljen žalbeni mehanizam za potrebe predmetnog projekta.	Potrebno je uspostaviti mehanizam za žalbe specifičan za projekat.	<p>Mehanizam za žalbe za potrebe predmetnog projekta nije uspostavljen, iako je to definisano u RPF i SEP.</p> <p><u>Pogledati poglavlje 8.2 za preporuke.</u></p>
Monitoring, evaluacija i izvještavanje	<p>Opština vodi internu evidenciju o otkupu zemljišta i ukupnoj potrošnji.</p> <p>PIU će ispratiti izradu Izvještaja o reviziji na kraju procesa revizije završetka na kraju procesa ekproprijacije, od strane nezavisnog eksperta.</p>	Praćenje procesa preseljenja i obnavljanja sredstava za život mora da se sprovodi u skladu sa zahtjevima SB i trebalo bi da uključi učesnike ključnih aktera kao što su pogođene zajednice.	<p>PIU ne izrađuje niti objavljuje izvještaje o eksproprijaciji niti sprovodi evaluaciju i praćenje procesa. PIU nije bio u mogućnosti da dostavi takve izvještaje Konsultantu tokom izrade ovog RRA.</p> <p><u>Pogledati poglavlje 8.2 za preporuke.</u></p>

8.2 Preporuke za prevazilaženje razlika

Prema informacijama dobijenim od strane Opštine, nije bilo većih problema u procesu eksproprijacije zemljišta. Postojao je samo jedan spor koji se odnosio na procijenjenu vrednost neformalno izgrađenog pomoćnog objekta (garaže). Predmet je trenutno u postupku pred Ustavnim sudom Crne Gore. Proces eksproprijacije zemljišta je sproveden u potpunosti u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji. Sprovedena analiza ukazuje da su aktivnosti ekproprijacije zemljišta od strane Opštine i Uprave sprovedene na adekvatan način. Međutim, identifikovane su neke razlike u pogledu zahtjeva SB. Preporučuje se da se izvrše sledeće aktivnosti da bi se postigla puna usklađenost sa SB ESS5:

- 1 Konsultant je analizirao Izveštaj o procjeni vrijednosti imovine koji je izradila Komisija i utvrdio da procjena nije izvršena u skladu sa odredbama RPF. Naime, konstatovano je da je za procjenu vrijednosti i ponudu nadoknade za pomoćne objekte korišćen troškovni metod. Takva procjena nije bila u skladu sa RPF, gdje je navedeno da se amortizacija neće uzimati u obzir, a da će se procjena vršiti u trenutku uklanjanja objekata, u suprotnom se mora uzeti u obzir inflacija. Međutim, u procjeni Komisije je uzeta u obzir depresijacija, a pri određivanju naknade inflacija nije uzeta u obzir. Stoga će biti potrebno kontaktirati vlasnike od strane Opštine i Uprave u cilju premošćavanja ovog jaza plaćanjem vlasnicima razlike u cijeni u odnosu na gore navedeno.
Takođe, utvrđeno je da Izveštaj Komisije ne sadrži opis načina vrednovanja drveća/bilja koje gaji privatno lice na državnom zemljištu, što ne dozvoljava procjenu adekvatnosti naknade u skladu sa RPF. Zbog toga je potrebno preispitati način vrednovanja zasada od strane Komisije, a u slučaju nepoštovanja RPF biće potrebno isplatiti razliku naknade.
- 2 Postoji samo jedan spor oko procijenjene vrijednosti neformalno izgrađenog pomoćnog objekta (garaže) – predmet se trenutno vodi pred Ustavnim sudom Crne Gore. Sredstva za obeštećenje za ovaj slučaj obezbijedena su na escrow računu. Domaći zakon predviđa da korisnik eksproprijacije može steći pravo na posjed ekspropisane imovine danom pravosnažnosti rješenja o eksproprijaciji ako dokaže da je PAP uredno pozvan da prihvati procijenjenu naknadu, ali je odbio ponuđenu naknadu. ESS5 dozvoljava preuzimanje imovine u takvim izuzetnim slučajevima koji uključuju značajne poteškoće u vezi sa plaćanjem naknade (uključujući duge sudske postupke) pod uslovom da se može dokazati da su preduzeti svi razumni naponi da se predmet riješi i sredstva deponovana na depozitni račun da se blagovremeno stave na raspolaganje kada se predmet riješi. Zbog toga će se morati tražiti prethodna saglasnost SB prije nego što se nastavi sa projektnim aktivnostima u ovom slučaju.
- 3 Na udaljenosti od 50-80m od Projekta nalazi se nekoliko lokalnih preduzeća (kafe, marketi, hotel itd.) na koje bi potencijalno mogli uticati privremeni negativni uticaji tokom faze izgradnje. Dakle, u slučaju da dođe do ovakvih uticaja, biće potrebno da Opština obezbijedi nadoknadu kako je definisano u RPF (tj. „novčana naknada za gubitak prihoda do završetka građevinskih radova koji direktno utiču na poslovanje privrednog subjekta, u skladu sa procjenom od strane sudskih vještaka”).
- 4 PIU treba da preduzme korake u sprovođenju aktivnosti navedenih u odobrenom Planu angažovanja zainteresovanih strana u projektu. Na primjer, PIU treba da napravi web stranicu o Projektu na postojećoj web stranici Ministarstva. Svi budući izvještaji o monitoringu životne sredine i društva u vezi sa Projektom treba da budu objavljeni na ovoj web stranici. Ažuriranje projekta (uključujući vijesti o građevinskim aktivnostima i relevantne ekološke i socijalne podatke), kao i sve informativne brošure/flajeri takođe treba da budu postavljeni na web stranici Ministarstva. Posebno, detalji o Projektom žalbenom mehanizmu treba da budu postavljeni na web-stranici, uključujući elektronski obrazac za podnošenje pritužbi. Kontakt podaci PIU, imenovanog izvođača(â) i imenovanog konsultanta za nadzor treba da budu objavljeni. PIU treba redovno da ažurira i održava web stranicu (najmanje

jednom kvartalno). Dalje, od PIU se takođe zahtijeva da napravi namjensku stranicu projekta na Fejsbuku za PAP i druge zainteresovane strane.

Pisane informacije će takođe biti objelodanjene javnosti putem različitih komunikacionih materijala, uključujući brošure, flajere, postere, itd. PIU će postaviti Informativni pult u prostorijama opštine gde će se moći sastajati i razmjenjivati informacije o Projektu sa PAP i drugim akterima. Informativni pult će lokalnim stanovnicima pružiti informacije o aktivnostima angažovanja zainteresovanih strana, novostima o izgradnji, kontakt detaljima PIU. Brošure i flajeri o različitim društvenim i ekološkim pitanjima vezanim za projekat biće dostupni na ovom Informativnom pultu.

PIU takođe mora da vodi i objavljuje Dnevnik angažovanja zainteresovanih strana kao dokumentovanu evidenciju svih aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana, uključujući grupne i pojedinačne sastanke, planirane ili spontane sastanke, formalne ili neformalne, telefonske razgovore, pismene razmjene itd. Svaki unos u dnevnik treba da sadrži detalje o zainteresovanoj strani, datum, vrijeme i mjesto sastanka/metod komunikacije, kratak opis tema o kojima se razgovaralo, prikupljene informacije, sažetak dobijenih povratnih informacija, ako ih ima, i kratko objašnjenje kako su povratne informacije uzete u obzir, ili razloga zašto nisu.

- 5 PIU mora osigurati da se žalbeni mehanizam implementira u skladu sa odredbama SEP i RPF. PIU treba, između ostalog, da uspostavi registar žalbi i da osigura da lica koja se bave podnošenjem žalbi budu u potpunosti informisana o žalbenom mehanizmu tako što će saopštiti dostupnost ovog registra, njegovu funkciju, kontakt osobe i procedure za podnošenje pritužbi u pogođenim područjima . Kao što je već navedeno, obrazac za žalbe za ovaj projekat sa kontakt podacima (adresa, e-mail, broj telefona i kontakt osoba) mora biti objavljen na web sajtu Ministarstva. PIU treba, između ostalog, da obezbijedi da opština angažuje najmanje jednog službenika za rješavanje žalbi, te da redovno informiše PIU.
- 6 PIU treba da poboljša praćenje, evaluaciju i izvještavanje o ovom projektu korišćenjem indikatora definisanih u RPF (poglavlje 10). Trebalo bi da izradi izvještaje na osnovu ovih indikatora, da ih dostavi SB i objavi izveštaje u sažetom obliku bez povjerljivih informacija na svojoj web stranici.

PRILOZI

PRILOG 1: SUMARNI PREGLED BAZE PODATAKA POPISA KOJA NE SADRŽI POVJERLJIVE PODATKE

Napomena: Kompletni podaci dati u posebnom Excel fajlu koji sadrži povjerljive podatke.

Br.	Lokacija	Katastarska opština	Broj parcele	Javno/ privatno	Potpuna ili djelimična eksproprijacija	Ukupna površina parcele (m ²)	Ukupna površina pogođene parcele (m ²)	Objekat/i (poslovni ili stambeni) na zahvaćenom ili nezahvaćenom dijelu zemljišta	Ostala imovina (prirodni objekti)	Pomoćni objekti pod uticajem	Ostali objekti na zemljištu (bez uticaja)	Fizičko preseljenje
1.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	156/2	Javno	Dio parcele	494	131	-	-	-		Ne
2.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	156/4	Javno	Dio parcele	61	1	-	-	-		Ne
3.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	2350/1	Javno	Dio parcele	404071	10115	-	-	-		Ne
4.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	2353/1	Javno	Dio parcele	485	238	-	-	15 garaža + 1 temelj za garažu (sve bez dozvole)		Ne
5.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	2353/2	Javno	Dio parcele	460	146	-	2 breze 1 vinova loza 1 drvo tuje 1 čempres 1 drvo oraha (sve ovo posadilo fizičko lice)	15 garaža + 1 temelj za garažu (sve bez dozvole)		Ne
6.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	2348/1	Javno	Dio parcele	15551	173	-	Rijeka Lješnica	-		Ne
7.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1333/1	Privatno	Dio parcele	184	16	Stambena zgrada (nije pod uticajem)	1 drvo kruške 5 žbuna ruža	-		Ne
8.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1347	Privatno	Dio parcele	68	19	-	2 drveta lješnika	-		Ne
9.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1333/2	Privatno	Kompletna parcela	18	18	-	-	Garaža		Ne
10.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1223	Privatno	Dio parcele	429	1	-	-	-		Ne
11.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1225	Privatno	Dio parcele	1278	6	2 stambene zgrade (nisu pod uticajem)	-	-	Šupa/garaža (nije pod uticajem)	Ne

Br.	Lokacija	Katastarska opština	Broj parcele	Javno/ privatno	Potpuna ili djelimična eksproprijacija	Ukupna površina parcele (m ²)	Ukupna površina pogođene parcele (m ²)	Objekat/i (poslovni ili stambeni) na zahvaćenom ili nezahvaćenom dijelu zemljišta	Ostala imovina (prirodni objekti)	Pomoćni objekti pod uticajem	Ostali objekti na zemljištu (bez uticaja)	Fizičko preseljenje
12.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1292	Privatno	Dio parcele	479	27	Stambena zgrada (nije pod uticajem)	-		Šupa/garaža (nije pod uticajem)	Ne
13.	Bijelo Polje	Bijelo Polje	1332	Privatno	Dio parcele	350	4	Stambena zgrada (nije pod uticajem)	-		Šupa/garaža (nije pod uticajem)	Ne

PRIOLOG 2: UPITNICI KORIŠĆENI U PRIMARNOM PRIKUPLJANJU PODATAKA

#1 – Upitnik za vlasnike zemlje i korisnike

Referentni broj upitnika	
Datum anketiranja:	
Vrijeme početka anketiranja:	_____ h, _____ min
Ime i prezime anketara:	
Popunjava koordinator na terenu:	
Upitnik provjerio/la:	(potpis)
Datum verifikacije:	
Komentari koordinatora:	
Lokalitet /Mjesna zajednica:	
Adresa:	
Katastarski broj parcele:	
Fotografije (referentni broj):	
Ime i prezime ispitanika:	
Kontakt telefon:	

1. UVOD

1.1. Da li ste bili informisani o planiranoj eksproprijaciji? Od strane koga? Kada?

1.2. Da li ste zadovoljni sa nivoom informacija koji ste do danas dobili? (ocijenite od 1 do 5, gdje je 1 najniža ocjena)

1.3. Šta mislite koji je najefikasniji način da se informišete o detaljima ovog projekta?

- Sastanci sa opštinskim predstavnicima Sastanci sa predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
 Putem javnih sastanaka Putem letaka Putem dnevnih novina Putem radija Putem televizije
 Neki drugi način _____

2. OPŠTI PODACI O POGOĐENOJ NEKRETNINI KOJA JE PREDMET EKSPROPRIJACIJE:

Ukupna površina parcele:	_____ m ²
Ukoliko ne znate tačnu površinu parcele, molimo vas navedite približnu površinu:	_____ m ²
Da li je cijela parcela pogođena eksproprijacijom:	DA ili NE Ako NE, navedite površinu parcele koja je pogođena: _____ m ²
Vrsta nekretnine:	a) Stambeni objekat bez zemljišta b) Stambeni objekat sa poljoprivrednim zemljištem c) Stambeni objekat sa drugom vrstom zemljišta (navesti vrstu _____) d) Stambeni objekat sa formalnim ili neformalnim biznisom (pored ovog upitnika, mora se popuniti i upitnik za biznise) e) Ljetnikovac/vikendica bez zemljišta f) Ljetnikovac/vikendica sa poljoprivrednim zemljištem g) Drugo _____
Stambeni objekti (porodična kuća, stan, itd.):	_____ (napišite vrstu, broj i svrhu za koju se koriste stambeni objekti) _____

	(napišite prosječan broj godina starosti stambenih objekata) _____ (da li će neki od stambenih objekata biti srušeni za potrebe projekta, ako da navesti koji) _____ Da li su objekti bili izgrađeni sa dozvolama ili ne? _____
Pomoćni objekti (ograda, šupa, itd.):	(napišite vrstu, broj i svrhu za koju se koriste pomoćni objekti) _____ (napišite prosječan broj godina starosti pomoćnih objekata) _____ (da li će neki od objekata biti srušeni za potrebe projekta, ako da navesti koji) _____ Da li su pomoćni objekti bili izgrađeni sa ili bez dozvole? _____
Da li je ispitanik (njegova/njena porodica) vlasnik zemljišta?	DA ili NE
<u>AKO JE ISPITANIK/DOMAĆINSTVO VLASNIK ZEMLJIŠTA:</u>	
Suvlasništvo?	DA ili NE (ako DA, ko su ostali vlasnici?) _____
Da li je vlasništvo formalno registrovano?	DA ili NE
Da li je proces legalizacije u toku?	DA ili NE (ako DA, u kojoj fazi je sada legalizacija?) _____
Da li neko drugi osim vlasnika/suvlasnika koristi zemljište?	DA ili NE _____ (ako je odgovor DA, navesti kontakt podatke osobe koja koristi zemljište)
<u>AKO JE ISPITANIK/DOMAĆINSTVO KORISNIK ZEMLJIŠTA:</u>	
Formalni zakupoprimalci?	DA ili NE (ako DA, da li je zemljište PRIVATNO ili DRŽAVNO ? označiti jedno ili drugo)
Koristi se na osnovu neformalnog dogovora?	DA ili NE (ako DA, s kim je postignut dogovor?) _____
Potpuno neformalno?	DA ili NE (ako DA, kako i kada ste došli u posjed zemljišta?) _____
<u>PODACI O PRAVNIM SPOROVIMA:</u>	
Da li je bilo pravnih sporova u posljednje 3 godine u vezi sa parcelom ili imovinom na parceli?	DA ili NE
Ako DA	
Kratki opis:	

Zapažanja ili komentari:

3. POLJOPRIVREDNE AKTIVNOSTI I UZGOJ STOKE (ako ih ima)3.1. Na pogođenom dijelu parcele, nalazi se: Poljoprivredno zemljišteDa li zemljište koristite za sjetvu? Da Ne (preskočite sljedeća pitanja)

Šta sijete? _____

Tipičan prinos na ovoj zemlji _____ kg

Žetva čini prosječan procenat Vaše ukupne hrane? 10% 30% 50% 75% 90% _____Da li prodajete ono što posijete? Da Ne (preskočite sljedeća pitanja)Žetva je Vaš primarni izvor zarade? Da Ne Žetva je Vaš sekundarni izvor zarade? Da Ne

Voćnjak

Šta je sve u voćnjaku: _____

Sadnice su stare: 5 godina 20 godina 50 godina _____Da li berete plodove iz voćnjaka? Da Ne

Tipičan prinos voćnjaka: _____ kg

Žetva čini prosječan % Vaše ukupne hrane? 10% 30% 50% 75% 90% _____Da li prodajete voće? Da Ne (preskočite sljedeća pitanja)Žetva je Vaš primarni izvor zarade? Da Ne Žetva je Vaš sekundarni izvor zarade? Da Ne Livada/pašnjak Da li koristite livadu /pašnjak i u koju svrhu? _____ Da li uzgajate životinje na farmi? (koje?) _____Ako da, za šta koristite životinje? a) za moje potrebe b) za prodaju proizvoda c) oboje Drugo Šta? _____

Zapažanja ili komentari:

4. OPŠTI PODACI O POGOĐENIM ČLANOVIMA DOMAĆINSTAVA

Podaci o ispitanikovim članovima domaćinstva

	Veza sa glavom domaćinstva (GD)	Godina rođenja	Pol		Stepen obrazovanja	Zaposlen / nezaposlen	Da li član domaćinstva može da čita i piše?	Ranjivost*
1	GD		M	Ž				
2			M	Ž				
3			M	Ž				
4			M	Ž				
5			M	Ž				
6			M	Ž				
7			M	Ž				

* Ranjivost može biti: fizička invalidnost, mentalna invalidnost, hronična bolest, starija osoba, jednočlano domaćinstvo, nezaposlen, drugo

Zapažanja ili komentari:

5. DRUŠTVENO-EKONOMSKI PODACI O POGOĐENOM DOMAĆINSTVU**5.1. Ukupan prihod domaćinstva**

U koju od sljedećih kategorija spada Vaš prosječan ukupan mjesečni prihod Vašeg domaćinstva:

Manje od 200 EUR	
Između 200 i 400 EUR	
Između 400 i 750 EUR	
Između 750 i 1000 EUR	
Više od 1000 EUR	

Ukoliko domaćinstvo ima više hranitelja molimo podatke prikažite zbirno

Od navedenog koji su Vaši glavni izvori prihoda:

Plate		Penzije	
Poljoprivredna proizvodnja		Vlada ili druga pomoć	
Mali biznis		Drugo (navedite):	
Doznake		Drugo (navedite):	

(5: najvažnije, 4 veoma važno, itd... – 1: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

5.2. Koliko ste zadovoljni Vašom finansijskom situacijom (molimo ocijenite od 1 do 5, gdje je 1 najniže): _____

Zapažanja ili komentari:

6. UTICAJI PROJEKTA I ŽELJENA NAKNADA

6.1. Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši glavni problemi uzrokovani projektom?

	Gubitak izvora izdržavanja	Premještanje poljoprivredne djelatnosti	Drugo (navesti):	Drugo (navesti):
<i>Muški član domaćinstva</i>				
<i>Ženski član domaćinstva</i>				

(5: najvažnije, 4 veoma važno, itd. – 1: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

6.2. Kako mislite da je moguće riješiti navedene probleme?

6.3. Šta smatrate da bi bila najbolja naknada za Vas?

	Novčana naknada	Zamjensko poljoprivredno zemljište	Drugo (navesti):	Drugo (navesti):
<i>Muški član domaćinstva</i>				
<i>Ženski član domaćinstva</i>				

6.4. Koji su Vaši planovi poslije eksproprijacije?

Zapažanja ili komentari:

Komentari i zapažanja anketara (poteškoće na koje se naišlo, dodatna opažanja, itd.)

Vrijeme završetka anketiranja:

____ h, ____ min

PRILOG 3: IZJAVA O SAGLASNOSTI

Ja _____ (Ime i prezime), lična karta broj: _____, nastanjen/a u _____ (grad, opština i adresa prebivališta) u svojstvu ispitanika dobrovoljno dajem:

IZJAVU O SAGLASNOSTI ZA OBRADU I KORIŠĆENJE LIČNIH PODATAKA

Svojim potpisom potvrđujem da sam od strane **E3 d.o.o., Jola Piletića br. 24, 81000 Podgorica, Crna Gora** (u daljem tekstu kontrolor), prethodno obaviješten/a o razlozima prikupljanja ličnih podataka i davanja ove saglasnosti u skladu sa članom 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 79/08 od 23.12.2008, 70/09 od 21.10.2009, 44/12 od 9.8.2012., 022/17 od 3.4.2017. godine): „Podaci o ličnosti (u daljem tekstu: lični podaci) moraju se obrađivati na pošten i zakonit način. Lični podaci ne mogu se obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Lični podaci koji su prikupljeni u statističke ili naučne svrhe u skladu sa zakonom mogu se obrađivati ukoliko su preduzete odgovarajuće mjere zaštite. Kad se lični podaci daju na korišćenje radi obrade u statističke ili naučno-istraživačke svrhe, ti podaci se moraju dati na korišćenje u obliku koji ne otkriva identitet lica“, a u svrhu implementacije Projekta „Sanacija rječnog korita na rijekama Grnčar i Lim“.

S tim u vezi, dobrovoljno dajem saglasnost da kontrolor može da obrađuje i koristi moje lične podatke, te da ih može dostaviti Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Opštini Bijelo Polje i SB, samo u svrhu gorenavedenog. Lični podaci za koje sam saglasan da budu predmet obrade od strane E3 doo su: ime i prezime, godina rođenja, pol, adresa stanovanja, e-mail adresa, telefon/mobilni kontakt broj, stepen stručne spreme, zdravstveno stanje, vrsta i broj identifikacionog dokumenta.

Od strane kontrolora sam upoznat/a da u bilo kojem trenutku, u potpunosti ili djelimično i bez naknade, mogu slobodno povući svoju izjavu dostavljanjem obavijesti na adresu E3 d.o.o., Jola Piletića br. 24, 81000 Podgorica Crna Gora ili e-poštom na adresu: office@e3consulting.co.me. Takođe, upoznat/a sam da će kontrolor moje lične podatke čuvati onoliko dugo koliko je potrebno radi ispunjenja svrhe za koju se obrađuju, osim ako kontrolora ne obavezuju dodatni zakonski rokovi za njihovo čuvanje.

Povlačenje ove izjave neće uticati na zakonitost obrade koja je sprovedena prije nego što ste povukli izjavu.

Ime i prezime: _____

Potpis: _____

Datum i vrijeme potpisa: ____ . ____ . 2022. godine, u ____ h ____ min

Pravni osnov za prikupljanje, obradu i čuvanje ličnih podataka je Vaša dobrovoljna, pismena saglasnost koju dajete potpisivanjem ove izjave. Potpisivanjem ove izjave Vi dajete saglasnost za dalju obradu Vaših ličnih podataka koje navedete u anketnom upitniku koji je sastavni dio ove izjave. Lični podaci se prikupljaju radi obrade u svrhu implementacije Projekta „Sanacija rječnog korita na rijekama Grnčar i Lim“.

Informacije u okviru ovog projekta će se koristiti samo na načine koji neće otkriti Vaš identitet. Niti u jednoj publikaciji u okviru ovog projekta nećete biti identifikovani i Vaš identitet kao učesnika Projekta je povjerljiv.

Vaši podaci će biti zaštićeni od neovlašćenog pristupa ili zloupotrebe, te će se s njima postupati u skladu sa zakonskim propisima uz odgovarajuće sigurnosne mjere.

PRILOG 4: OBAVJEŠTENJE O SOCIO-EKONOMSKOM ISTRAŽIVANJU

OBAVJEŠTENJE O ANKETIRANJU

VLASNICIMA/KORISNICIMA PARCELA I OBJEKATA U SKLOPU PROJEKTA IZGRADNJE OBALOUTVRDA NA RIJEKAMA LIM I GRNČAR

Ovim putem želimo da Vas informišemo da će se u periodu 3-13 mart 2022. godine realizovati istraživanje među vlasnicima/korisnicima parcela i objekata koji su predmet eksproprijacije u opštini Bijelo Polje na području planirane izgradnje obaloutvrda na rijeci Lim.

Mapa u nastavku prikazuje projektno područje, te parcele koje su predviđene da budu ekspropisane. Parcele označene zelenom bojom će biti predmet anketiranja.

Svrha ove ankete je prikupljanje socio-ekonomskih podataka o domaćinstvima i pojedincima koji žive ili rade na posjedima obuhvaćenim eksproprijacijom, kako bi se uspostavio što pravedniji sistem otkupa zemljišta i kako bi Opština Bijelo Polje u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore mogla bolje da planira svoje aktivnosti u tom pravcu.

Prikupljeni podaci iz ankete su povjerljivi i isti će se koristiti u svrhe izrade dokumenta "Izveštaj o preseljenju i provjeri usaglašenosti" za potrebe Projekta.

Organizaciju i sprovođenje anketiranja će vršiti konsultanti E3 d.o.o. angažovane u cilju pružanja stručne podrške projektu. U slučaju da ne možete prisustvovati anketiranju u navedenom terminu, molimo Vas da nam se obratite do 13.3.2022. godine pozivom na tel. 020/227-501 ili e-mail: office@e3consulting.co.me, kako bismo Vas mogli direktno kontaktirati i sprovesti telefonsko anketiranje o našem trošku.

Ukoliko niste sigurni da li će Vaša parcela biti predmet eksproprijacije, molimo da se javite na gore navedeni broj kako bismo Vam pomogli.

Unaprijed se zahvaljujemo na saradnji.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore

Opština Bijelo Polje

E3 d.o.o.

PRILOG 5: FOTOGRAFIJE PROJEKTNE OBLASTI

Lokacija nelegalno izgrađenih garaža na parceli u državnom vlasništvu

Projektna oblast